

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Maaeluministeriumile

Teie:

Meie: 5.05.2020 nr 1-5/20/2679

**Ettepanekud Maaeluministri 19. detsembri 2018. a määruse nr 75
„Maaparandushoiutööde nõuded“ muutmise eelnõule**

Kuna maaparandusega seotud tegevustel on oluline keskkonnamõju, teeme ettepaneku edaspidiselt kaasata ka Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) huvirühmana kaasatavate sekka, sarnaselt teiste muudatuse eelnõu seletuskirjas nimetatud organisatsioonidega.

Esitame muudatuse eelnõule järgnevad ettepanekud:

I muuta ja täiendada kehtiva määruse paragrahvi 4 lõiget 3 järgmises sõnastuses:

“Maaparandushoiutöö tehakse sobival ajal ja viisil, mis võimaldab enim säästa veekogude ja märgalade elustikku ning elupaiku, samuti hoida mullastikku ja ära hoida taimetoitainete leostumist ning süsiniku kadu.”

II Samuti palume seletuskirjas tuua välja turvasmuldade lupjamisega kaasnev mõju – teatavasti toob lupjamine kaasa turvasmuldade intensiivsema lagunemise ja seotud süsiniku vabanemise atmosfääri.

Põhjendused antud muudatusteks on järgnevad:

Taimetoitainete leostumine põllumajandusmaalt on oluline survetegur meie veekogudele ega võimalda tänase olukorra jätkudes saavutada Eesti kohustusi Läänemere kaitsel inimtekkelise eutrofeerumise eest. Samas tähendab leostumine taimetoitainete kadu põllumajandustoomise seisukohalt.

Põllumajandusuuringute Keskuse seire (Eesti maaelu arengukava 2014-2020 4. ja 5. prioriteedi hindamiseks 2019. aastal läbiviidud uuringute aruanne) näitab, et nitraatiooni aasta keskmine kontsentratsioon drenivees oli KSM põldudel 40,4mg/l ja ÜPT põllul 44,5 mg/l, kusjuures võrreldes referentsperioodiga (2007-2013) suurenes keskmine kontsentratsioon nii KSM kui ÜPT põldudel. Nitraatide sisalduse järgi kuulus kõigist perioodil 09.2018-09.2019 KSM põldudelt kogutud dreniveeproovidest halba kvaliteediklassi (>50 mg/l) 38% proovidest. Täiendavaks probleemiks on turvasmuldade kuivendamine, millele viitavad ka Soomes teostatud uuringute tulemused - süsinikuühendite ja toitainete

(lämmastiku ja fosforiühendid) väljakanne ja mõju veevaliteedile on senistest teadmistest märksa suuremad (Luonnonvarakeskus 2017, Nieminen jt 2018).

Ligi pool Eesti turbaaladest (350 000 hektarit) on kuivendatud, palju suurem ala (kuni 500 000 hektarit) aga kuivendusest mõjutatud. Eesti riikliku kasvuhoonegaaside inventuuriaruande (2020) järgi on heide kuivendatud turbamaadelt 2,3 mln t CO₂ ekvivalenti, mis pärineb metsamaa, põllumaa, rohumaade ja turbakaevandusalade turvasmuldade kuivendamisest, kuivendamisest tingitud turba mineraliseerumisest ning turba kasutamisest energiatootmises ja aianduses (tabel 1). Juhu-uuringu põhjal on kolmandik Eesti turvasmuldadest, mida on põllumajanduse tarbeks kasutatud, intensiivse maakasutuse tõttu kadunud ja neid võib pidada gleimuldadeks (Penu 2012). See puudutab peamiselt õhukesi turvasmuldasid, ent annab aimu ka turbaalade degradeerumise ulatusest.

Tabel 1. Turvasmuldade erinev maakasutus, turba kasutus ja sellega seotud CO₂-heid (KeM 2020 ja ELF 2019)

	Metsamaa (kuivendatud)	Põllumaa	Rohumaa	Turbakaevandused + kasutus energeetikas + kasutus aianduses	Kokku
CO ₂ ekvivalent, 1000 t	366,8	635	92	118 + 130 + 944 Kokku: 1192	2286
Pindala, ha					
Turvasmullad kokku	561 320	28 390	48 030	18 600	656 340
Kuivendatud turvasmullad (KeM 2020)	280 660	28 390	12 489	18 600	340 139
Pindala hektarites, kuivendatud turvasmullad (ELF 2019)	282 557	77 000			

Kuivendatud turbamaadelt ja turba kasutusest pärineb umbes 11,5% Eesti kasvuhoonegaaside koguheitmest, mis on võrreldav transpordisektoriga (2018. aastal 2,4 mln t CO₂ ekvivalenti). Turbamaade majandamist muutmata pole võimalik täita Pariisi kliimaleppes sätestatud CO₂ heitme vähendamise kohustusi. Lisaks kutsutakse dokumendis

„Eesti kliimapoliitika põhialused aastani 2050”¹ üles hoidma süsinikuvaru turvasmuldades nii põllumajandus- kui metsamaadel. Mõju kliimale on üks põhjusi, miks turvasmuldade kuivendamine pälvib Eestis üha rohkem tähelepanu. Näib vastuoluline, ent avalikku raha kasutatakse kuivendusvõrgustiku hooldamiseks, rajamiseks ja renoveerimiseks või kuivendatud alade intensiivseks majandamiseks, mis päädib turbaalade edasise degradeerumise ja püsiva heitmega. Nõnda eiratakse kliimapoliitikas kokkulepitut. Täiendavad ettepanekud turvasmuldade majandamisele on esitatud dokumendis: [Poliitikasoovitused 2020 - ÜPP ja märgalaviljelus](#)

Ka kehtiv [Maaelu arengukava](#) tunnistab mitmes peatükis turvasmuldade kaitse ning nendes süsinikuvaru säilitamise vajadust. Nii viidatakse SWOT-analüüsi hetkeolukorra üldkirjelduses (p 4.1.1.), et **turvasmuldade kasutamine, mis toob kaasa turba lagunemise ja mineraliseerumise, on oluline keskkonnaprobleem**. Seetõttu nähakse vajadust vältida või vähendada turvasmuldade harimist ja soodustada niisuguste põllumaade püsirohumaastamist.

Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga ühinenud riigid võtsid 2010. aastal Aichis eesmärgiks taastada 2020. aastaks vähemalt 15% rikutud ökosüsteemidest. Sellest lähtuvalt on samasuguse 15% sihi seadnud Euroopa Liit (sh Eesti) oma elurikkuse strateegias².

Turbamaade kuivenduse ja lupjamise tingimusteta jätkamine viib meid eemale keskkonna-alaste eesmärkide täitmisest. Seega on ajakohane leida maaparandushoiutööde teostamisel viis, mis võimaldab kõige enam säästa märgalade elustikku ja elupaiku, mullastikku ning hoida ära taimetoitainete leostumist ja turvasmuldades seotud süsiniku kadu.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Laura Uibopuu

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator

Kasutatud allikad:

Eesti maaelu arengukava 2014-2020 4. ja 5. prioriteedi hindamiseks 2019. aastal läbiviidud uuringute aruanne. <https://pmk.agri.ee/et/MAK-hindamine/2014-2020/aruanded>

ELF 2019. Märgalaviljeluse rakendamine Baltimaades. Teostatavusuuring. Koostajad: A. Haberl, J. Peters, J.-O. Salm ja W. Wichtmann. Tartu

<https://media.voog.com/0000/0037/1265/files/Feasibility%20study%20EE%202020%2003.2020.pdf>

Keskkonnaministeerium 2020. [Kasvuhoonegaaside heitkoguste inventuuriaruanne](#). GREENHOUSE GAS EMISSIONS IN ESTONIA 1990–2018 NATIONAL INVENTORY REPORT SUBMISSION TO THE

¹ <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/kliima/kliimapoliitika-pohialused-aastani-2050-0>

² [Euroopa Liidu Bioloogilise Mitmekesisuse strateegia aastani 2020. 2011. Euroopa Komisjon.](#)

EUROPEAN COMMISSION Common Reporting Formats (CRF) 1990–2018. (Initial version published at <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/kliima/rahvusvaheline-aruandlus/kui-palju-eestis-kasvuhoonegaase-tekib>, 28.02.2020)

Luonnonvarakeskus 2017. [Soiden ojittaminen näkyy vesistöissä yhä enemmän](#)

[Nieminen, Mika; Sarkkola, Sakari; Hellsten, Seppo; Marttila, Hannu; Piirainen, Sirpa; Sallantausta, Tapani; Lepistö, Ahti. 2018. Increasing and Decreasing Nitrogen and Phosphorus Trends in Runoff from Drained Peatland Forests—Is There a Legacy Effect of Drainage or Not? Water, Air, & Soil Pollution 229 286: 10 p..](#)

Penu, P. 2012. Soostunud ja soomuldade orgaanilise süsiniku sisaldus ja vastavalt sellele 1:10 000 mullakaardi võimalik korrigeerimine. [Uuringu kokkuvõte 2011](#).